

12. Frumkin, H., Bratman, G. N., Breslow, S. J. Nature Contact and Human Health: A Research Agenda. *Environmental Health Perspectives*. 2017. № 7, P. 7–93.
13. Ulrich, R. S. View through a window may influence recovery from surgery // *Science*, 1984. № 224 (4647), с. 420–421.
14. Ward Thompson, C. Urban Green Spaces and Mental Health Landscape and Urban Planning. 2014, P. 139–149.
15. White, M. P. Nature exposure and health outcomes: Systematic review. *Nature and Health Journal*, 2016. № 31 (4), С. 45–63.
16. Chen F. K. C. Nature's impact on attention and cognition. *Journal of Attention Studies*. 2011. № 5, С. 99–113.
17. Yamakawa, K. Neurocognitive restoration through natural landscapes *Brain and Cognition Research*. 2017. № 12, С. 25–41.

КОЛЕКТИВНИЙ НАРЦИСИЗМ І ЙОГО СОЦІАЛЬНИЙ ВПЛИВ НА ОСОБИСТІТЬ

Соловйова Анастасія Андріївна

здобувач вищої освіти факультету публічного управління,
соціальних та природничих наук, спеціальності 053 «Психологія»

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Науковий керівник: Томчук Михайло Іванович

ORCID ID: 0000-0002-4508-1495

доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Україна

Актуальність теми, розробка її у науковій вітчизняній та зарубіжній літературі. Нарцисизм і самозакоханість — вкрай суперечливі

поняття: з одного боку, це явище певною мірою притаманне всім людям, з іншого — нарциси — це люди, чиє лібідо спрямоване на себе, що вже є девіацією. Однак існує також «колективний нарцисизм», і цікаво дослідити, як він впливає на окремих людей, а також як люди з нарцисичними розладами впливають на групу. Крім того, цікавим є визначення межі, де нарцисизм є толерантним і певною мірою прийнятним, і де він вже відхиляється від норми. Також, у зв'язку з поширеною думкою в суспільстві про те, що нарциси — егоцентричні, духовно порожні люди, які підуть на все заради власних інтересів, варто дослідити причини та наслідки такої поведінки. Додатково цікавими є зображення нарцисичних особистостей у культурному середовищі, гендерні аспекти цього явища та методи корекції такої поведінки.

Мета статті: вивчення нарцисизму на індивідуальному рівні та дослідження такого поняття, як колективний нарцисизм, в тому числі експериментальне вивчення ступеня вираженості нарцисичних рис особистості в залежності від статі досліджуваних.

Виклад основного матеріалу З одного боку, нарциси можуть бути зарозумілими, емоційно черствими, безжальними і здатними на все, але за цим може стояти страх, самотність, бажання представити себе світу[3]. Нарцисичні бажання можуть бути злоякісними (бажання певної раси домінувати над іншими) або доброякісними (бажання процвітання людства в цілому) і можуть бути первинними (дитячий нарцисизм) або вторинними (перенесення своєї нарцисичної енергії на інший об'єкт)[1]. З одного боку, нарцис — це потужний маніпулятор, емоційно черствий, жорстокий, який використовує людей лише для власної вигоди і не здатний любити; з іншого боку, він — розбитий, наляканий, самотній і потребує допомоги. Такі персонажі часто з'являються в літературних творах. Зокрема, вони яскраво змальовані в «Гаррі Поттері» та «Портреті Доріана Грея» Оскара Уайльда.

З точки зору статі, чим більш маскулініними вони є, тим грандіознішим є їхній нарцисизм і тим більше вони прагнуть успіху, пошани та визнання. Крім того, чим більше вони зосереджені і зацікавлені у виконанні домашніх ролей і створенні сім'ї, тим менше вони прагнуть визнання в суспільстві[2].

Що стосується темної сторони нарцисизму, то такі люди заздрісні, пихаті, демонстративні, прагнуть бути в центрі уваги і здатні на всі види насильства. У них притуплене або відсутнє почуття емпатії та співчуття, вони використовують людські ресурси і людей, спілкуються заради вигоди. Їх «легко запалити і легко охолодити», тобто вони схильні до емоційних перепадів [4].

За результатами дослідження NPI-16 спостерігаємо наступні результати: ми взяли за основу, що до 5 балів це низький прояв нарцисизму, від 6 до 10 середній, а від 11 до 16 – високий. Як наслідок низький рівень більше проявляють жінки – 19 респонденток (63,33 % від жіночої частини вибірки та 31,67% від усієї групи досліджуваних). Середній рівень проявили 10 респонденток (33,33 % від жіночої половини вибірки та 16,67% від кількості усіх досліджуваних). Високий рівень проявила лише одна (3,33 % від жіночої частини вибірки та 1.67% від загальної).

Середній результат показали чоловіки з двох досліджуваних підгруп, а саме 15 респондентів, що становить 50% від чоловічої частини вибірки та 25% від загальної кількості учасників. Високий рівень виявили 3 респонденти (10% чоловічої підгрупи та 5% від загальної вибірки). Щодо низького рівня, то його продемонстрували 12 чоловіків, що складає 40% від підгрупи та 20% від усієї вибірки. Для кращого розуміння результатів, дані продемонстровані у таблиці 1.

Результати дослідження NPI-16

Стать/рівень прояву	Високий	%	Серед.	%	Низький	%
Жіноча	1	3,33	10	33,33	19	63,33
Чоловіча	3	10	15	50	12	40

За результатами авторської анкети на наявність в респондентів нарцисичних рис особистості маємо наступні результати: стало зрозуміло, що в жіночій половині групи нарцисичні риси проявляються більше, хоч і не значно, а саме на 0,04, що у відсотках означає 0,16%. В даному випадку кореляція за Пірсоном без середніх показників та відсотків і становить 0,109534. Враховуючи, що в даному випадку кореляція між кількістю жінок та чоловіків у прояві їх нарцисичних якостей наявна дуже слабка.

Відповідно ж до Т-критерія Стьюдента статистично значущих відмінностей між результатами групи 1 і 2 (жінками та чоловіками) немає. $t_{\text{емп.}}=0.04333$.

Тобто при застосуванні Пірсона кореляція є незначною, а при використанні Т-критерія Стьюдента статистично значущі відмінності відсутні.

Висновки. Згідно з нашим теоретичним аналізом, колективний нарцисизм — це усвідомлення членами групи своєї винятковості та величі. Це не гордість чи своєрідна радість, яка виникає, коли в групі стається щось дійсно важливе, наприклад, здобувається значуща перемога (тобто ситуативна радість), а постійна впевненість у власній винятковості. У такому випадку нарциси вважають групу продовженням себе, і тому вони можуть вважати, що група також повинна бути ідеальною.

Проте в колективній групі на першому місці стоять інтереси саме групи, і відсутня критика її діяльності та певних недоліків. Людина може

або погодитися з такою стратегією, або бути виключеною з групи чи зазнати ворожого ставлення. Окрім того, учасники таких груп чітко поділяють людей на своїх і чужих. Своя група є ідеальною, а чужа – ворожою. Внаслідок цього власне і відбуваються багато конфліктів між групами.

Згідно анкети на наявність нарцисичних рис особистості стало зрозуміло, що в жіночій половині групи нарцисичні риси проявляються більше, хоч і не значно, а саме на 0,04, що у відсотках означає 0,16%. Кореляція ж між проявами нарцисичних рис та статтю відсутня або не значна. До того ж за першою і третьою методикою саме чоловіки проявляють більшу схильність до прояву нарцисизму, в той час як жінки більш задоволені власним життям згідно третьої методики та проявляють більшу схильність до прояву нарцисичних рис особистості згідно результатів нашої авторської методики. Отже, згідно нашого емпіричного дослідження, кореляція, тобто взаємозв'язок між проявом нарцисичних рис та статтю є або відсутнім або мінімальним.

Список використаної літератури

1. Аврамченко С.М. (2009). Сучасні психоаналітичні дослідження проблеми нарцисизму. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. Зб. статей. Ялта: РВВ КГУ. . Вип. 21. Ч. 2. с. 59 – 66. [українською мовою]URL : <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/26229/Avramchenko.pdf?sequence=1> [українською мовою]
2. Кривенко І., Катаран С. (2019) Особистісний нарцисизм молоді: статево-гендерний аспект. Scientific Studios on Social and Political Psychology, 44 (47): 67- 80. URL: <https://scholar.archive.org/work/gzgbecqcinbblgcywr>

acyp7w4u/access/wayback/http://sssppj.org/index.php/ssj/article/download/118/118/ [українською мовою]

3. Нарцисичний характер. URL : https://stud.com.ua/91478/psihologiya/nartsisichniy_harakter [українською мовою] [українською мовою]
4. Смольницька О. О. (2019) Перверзний нарцисизм на прикладі образів у вибраних класичних і сучасних творах: психоаналітичний аспект. Філологічні трактати. Том 11, №3-4
URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/29/16> [українською мовою]

ПСИХОЛОГІЧНІ РИЗИКИ ТА УРАЗЛИВОСТІ У КОНТЕКСТІ ПІДТРИМКИ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОРСЬКОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ

Сорока Олена Михайлівна

ORCID ID: 0000-0003-1637-3437

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін,

Дунайський інститут Національного університету

«Одеська морська академія»

Україна

Актуальність теми, розробка її у науковій вітчизняній та зарубіжній літературі. У сучасному світі питання ментального здоров'я набуває все більшого значення, особливо в умовах високих вимог до здобувачів вищої освіти у професіях, пов'язаних із морським та внутрішнім водним транспортом. Ці спеціальності потребують не лише технічних